

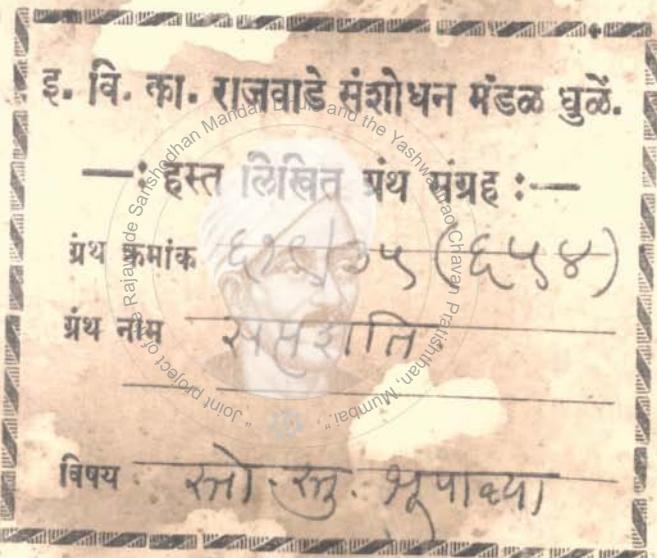
इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ घुळे.

— इस्त लिखित प्रथ मंग्रह : —

प्रथ क्रमांक ८५४/३५ (६५४)

प्रथ नंम समाप्ति

विषय सोला भूपात्य

Soparai - The King Ashmoot

(D)

॥ श्री ॥

सप्तशती.

सांगोपांग, समूळ; मराठी समश्लोकी.

मूळ संस्कृता एवजीं पाठ करण्याचे उपयोगाची,

प्रागारीय प्रभु देवनरकर, कोठीर,

वेंकटेश लाडकोजी सुत, सति सत्यमामा गर्भज; आत्मारामकृत.

(सन १८६७ च्या २५ व्यापाराकान्वय नांदून कर्त्त्यानें सर्व इक्क स्वाधीन ठेविले आहेत.)

किंमत १ रुपया, टपाल हांसील २ आणे.

हीं पुस्तके मुंबईत नवे वार्डीत नवर ३६ चे धरात मालक रा० रा० आत्मा-

राम वेंकटेश, अगर गिरगावांत पालवांचे रस्त्यावर भाऊरसूलचे

वरांत रा० रा० गणपतराव पांडुरंग ओपियम इन्स्पेक्टर

यांजकडे; व सर्व पुस्तके विकणारांकडे मिळतील.

(२)

अ०

॥१॥

प०

श्री

खरे स्व, स्व, धर्मज्ञ आणि कृसज्ज
जन्मद पिता वैकुंठवासी

रा० रा० लाडकोजी मुरारकी सुत वेंकटेश.

आणि

जन्मज्ञ पिता कैलासवासी

वे० शा० स० रा० रा० चिंतामणि विज्ञायक तनय,

ओपालदीक्षित, सातारकी

या उभयांचे खरे उपकारांचे स्मरणाथ

खरे भक्तीने परम प्रीतीने आणि अत्यादराने; त्यांणी आपापले धर्म आणि कृत्ये
केल्याचे आणि त्यांचे खरे श्रमाचे फल हे त्यांसच

नजर करितो.

आत्माराम वेंकटेशजी.

॥२॥

प्रस्तावना.

(2A)

कोणी कांहीं ही ग्रंथ केला असल्यास तो करण्याचे उद्देश व त्याचा उपयोग वर्गैरे
 लिहावेच लागतात, त्यास प्रस्तावना; उपोद्धात; इत्यादि ह्यणतात. त्याप्रमाणे ही सम-
 श्लोकी करताना प्रस्तावना लिहिली होतीच. तींत ही समश्लोकी करण्याचे हेतु वर्गैरे
 पूर्णपणे लिहितानां, मनांत अनेक विचार येऊ लागले, ते पूर्णपणे लिहिल्याशिवाय
 परिणाम नाहीं असें असतांही आटपशिरच लिहिले; तसी ती अतिशयच फुगून मूळ
 ग्रंथापेक्षांही अतिच मोठी हीऊन ती प्रस्तावना नव्हे, तो एक स्वतंत्र ग्रंथच होय
 असी झाली. ती छापविण्याचा खर्चही फारन वाढून तिपटीचे सुमारास जाऊ ला-
 गला; आणि खर्चीचे अडचूणीनेच तर, अनेक प्रयत्नांतींही, सर्व यत्न निष्फल हो-
 ऊन; ग्रंथ २९ वर्षावर पडितच ^{प्राहिला} राहिला होता, तो कोण्यांही प्रकारे छापून प्रसिद्ध
 करण्यास पहात असतां; जेवढी तजबीज झाली तेबद्यांतच कार्य करून घेणे भाग, हे
 एक; व दुसरे; वाचकही त्रासून, कंटाळून वाचणार नाहीत, मग खर्च वाढवून तो
 लोकांवर घालण्यांत तरी फायदा काय? असें मनांत येऊन ती प्रस्तावना अजी गाळू-
 नच टाकिली.

ही गाळून टाकलेली प्रस्तावना सरळ भाषेत लिहिली होती, पण ग्रंथ छंदोबद्ध अ-
 सल्या कारणे, प्रस्तावनाही छंदोबद्ध असणे अवश्य वाढून; उपोद्धात नावाने तीचा

(3)

प्र०

॥ २ ॥

अतिमूळम् सारांश छंदोबद्धही लिहिला होताच, तोच कायम ठेवून, तोच ह्या बरोबर छापविला असे—तो बहुतेक काम करीलच. पण ग्रंथाचा उपयोग कोणी कसा करावा तें त्यांत आणिलें नसल्या कारणें, तेवढे मात्र विस्तारपूर्वक लिहून ही प्रस्तावना संपवितो.

व०

जरी सप्तशती वाचणे, द्विजाति, त्रिवर्णास अवश्य आणि संध्यादि कर्मवत् नित्य आहे, तरी, जसा संध्यादि पंचकर्माचा अधिकार येण्यास “मंजी” संस्कारानें अधिकार करून व्यावा लागतो, तसाच सप्तशती वाचण्याचा अधिकार येण्यासाठीही संस्कार करून व्यावा लागतो, तो अधिकारी गुरुपासून अधिकार करून घेऊन, अनेक मतांनी, पाठाचे मंत्र विभागादि अनेक भेद झालेले करून; खांप्रदायिक भेद कळले असून; त्या सांप्रदायानें वाचली पाहिजे—एकादे अनुष्टानात, एकापेक्षां जास्त पाठक असल्यास ते सर्व एका सांप्रदायाचेच असले पाहिजेत, त्याच सांप्रदायान, हवनादि असल्यास; तीं झालीं पाहिजेत—आराधनेचे सर्व धर्म, शास्त्रार्थ व नियम कळले पाहिजेत. संस्कृत वाचण्याचा अभ्यास असून वाणी शुद्ध असलीच पाहिजे. शुद्ध अशुद्ध कळण्यापुरते अर्थज्ञान असून श्लोकार्थ आणि मंत्रार्थ कळले पाहिजेत. हेच शास्त्रार्थ सर्वच संस्कृत स्तोत्रांस लागू आहेत. (“भार्या रक्षतु,” ह्यणण्या बद्दल “भार्या भक्षतु” न होई इतके लक्ष असलेच पाहिजे.)

हिंदुशास्त्र न्यायानें, एकाच वर्णाचे, यथाशास्त्र विवाहित आळ्वापांपासून, उत्पन्न

॥ २ ॥

(३४)

झालेले, शुद्ध जन्मजात कुलपरंपरेन, खरे शुद्ध त्रिवर्णी असून वर लिहिल्याप्रमाणे सर्व प्रकारांनी अधिकारी असल्यास त्यांणी, व तसेच ज्यांस वाचनशक्ति आणि अर्थज्ञान असून संस्कारादि अधिकार नाहीं, त्यांणी, अधिकारी गुरुपासून अधिकार करून घेऊन; श्री-वेदव्यासरचित मूळ संस्कृतच वाचावी. त्यांणी आराधनार्थ इतरांनी केलेली कोणतीच घेऊन नये. ज्यांस संस्कृताचा अर्थ कलण्या पुरते ज्ञान नाहीं, वाचनशक्ति नाहीं, ज्यांची वाणी शुद्ध नाहीं, त्यांणी अधिकार करून घेऊन जसा अधिकार करून व्यावा तद्वतच, व्यासोक्त मूळ संस्कृताच्या गुरु किंवा गुरुवंधवादिकांपासून संथा घेऊन घोकून वर्णोच्चारादि शुद्ध करून अर्थज्ञान होऊ करून घेऊन मूळच वाचावें, मोबदल्यांवरून आराधना करू नये, बाकी जे राहिले तरे खरे कुलजात त्रिवर्णी असोढ किंवा ४ र्थ वर्ण असोत त्यांणी संस्कृत मूळाची गोष्ट ही काढू नये. त्यांणी मोबदलेच वाचावे. शुद्ध चतुर्वर्णवाह्य जे मिश्रवर्ण आणि अंत्यजादि त्यांणीतर मूळ किंवा मोबदली कशालाच शिवू ही नये. मग वाचावी कशी? वाचू नयेच, अनर्थच करितील.

खरे द्विजाती असून सर्वहि प्रकारें संस्कृतास अधिकारी असतां ही कदाचित मौजेने वगैरे, किंवा चमत्कार पाहण्याकरितां ह्या समश्लोकीवरून आराधना करू इच्छणां-रांहीं तसेही करून पहावें. हे शब्द व हीं पदे तीं व्यासमुखांतील शब्दाचे व पदांचे पर्यायच असून व्यासोच्छिष्ठाच आहेत,—माझे केलेले नाहीत. मराठीभाषेत आणि लेलीं परमेश्वरीचीं चारित्रें आणि स्तोत्रेंच आहेत, तिकडे ती लक्ष देईलच देईल. मराठी

(५)

प्र०

॥ ३ ॥

शब्द व भाषा जरी झाली तरी तीही वर्ण व भाषा जिकडून उत्पन्न झालीं तिकडीलच आहे.
 ॥ त्वमक्षरेनिसेत्रिधामात्रात्मिकास्थिता ॥ अनेक नांवांपैकीं “देशभाषाच” “व” देश-
 भाषणी” असूं ही तीचीं नांवे आहेतच, तेव्हां ती ही तीच होय हांत ही संशय नाहीच.
 नुसता स्तोत्र पाठच काय, जेवढे कार्मी मूळ संस्कृत सप्तशती लावली जाते, तेवढे कार्मीं,
 पछवादि, संपुटादि, व हवनादिही, कामे करणारी ही होईल. सर्वत्र विश्वास फळतो,”
 “यादशीभावनाकुर्यात्सिद्धिर्भवतितादशी” तस्माद्विश्वासच. कारण होय; शास्त्रीय
 विधिनिषेध मात्र शास्त्राज्ञा त्वाणून पाळलेच पाहिजेत. विकल्पानें कोणत्यानेच व्यास-
 वालिमकादिकांचे मुखाच्यानें ही काहींच होणार नाहीं, तथापि संस्कृतास जे अधिकारी
 असतील, त्यांहीं संस्कृतास जी जप करितात, तो जप; आणि जीं सूक्ते पढतात, तीं सूक्ते,
 मात्र पढलींच पाहिजेत, तो जप करून व सूक्ते पढून हा पूष्ट करावा मग अनुभव पहावा.
 सप्तशतींतीलच सूक्ते जे पढत असतील, त्यांनी पाहिजे तर, समश्लोकीचे पाठास त्यांतलींच
 सूक्ते घ्यावीं.

खरे द्विजाति असतांही जपास जे अनधिकारी असतील, ते जसे संस्कृतास तसेच ह्या
 समश्लोकीसही अनधिकारीच समजले पाहिजेत. ते जर ह्या समश्लोकीवरून आरा-
 धना करूं पाहतील, तर अधिकार येण्याकरितां, खरे शुद्ध, सदाचरणी ब्राह्मणास,
 एक हेंच, अथवा दुसरे कोठले तरी संस्कृत सप्तशतींचे पुस्तक दान देऊन, दान सांग
 होण्याकरितां, आठच्यार आणे दक्षिणा देउन, त्याची आज्ञा घेऊन अधिकार करून घेऊन,

व०

॥ ३ ॥

GAj

मग पाठास आरंभ करावा. पण जपस्थान समजून वेऊन त्या स्थानीं “ नमूदेवीमहादेवी शिवेतेंनेहमीनमूँ ॥ नमूंप्रकृतिभद्रेतेनेमेंआहीतियेनमूँ ॥ ” हा जप १००८ वेळ किंवा निदान १०८ वेळ तरी करावा, पण जितकी संख्या आदीं, तितकीच संख्या अंतीं व्हावी, कमजास्त होऊं देउं नये. पाठ करण्यास स्थान पवित्र असून, पाठ करितांना आपण स्वतः अति पवित्र असून, संकल्प करून आसन विधि करून, उपोद्धातांत लिहिल्याप्रमाणे ऋषि छंद न्यास करून उपुत्तकस्थदेवतेची, गंध, हळद, कुंकुं, पुण्य, धूप, दीप, वर्फी पेढे वर्गे असोत असर नसोत, पण दूब आणि चांगला शुद्ध, खरा मध मात्र अवश्य असलाच पाहिजे, त्याची नैवेद्यापर्यंत पूजा करून पाठास आरंभ करावा. आणि पाठांतीं सर्वाहींच. “ गुजगुजाझांकितीतिवडिकल्याजपासिंम्या ॥ सिद्धिव्हावीमलादेवीतत्पसादेंमहेश्वरी ॥ ” असी ह्या श्लोकाने प्रार्थना करून; स्तोत्रपाठ जप केलेला तिला समर्पण करावा. मग पुनः गंध, हळद, कुंकुं, धूप दीप करून घरांत जो स्वयं-पाक केला असेल, त्या भोज्य पदार्थाचा निषिद्धप्रदर्शवर्वर्जित मिष्ठान्नसहित नैवेद्य सपर्ण करून फल, तांबूल, दक्षिणा अर्पून आरती करून पुण्यांजली वाहून, “ नमूदेवी महादेवी० ” हाच श्लोक ह्याणून ३, ९, ७, ९, ११, २१, किंवा १०८ प्रदक्षिणा करून, त्याच श्लोकानें तितकेच साष्टांग दंडवत, नमस्कार करून, मग “ महात्म्यासाविचित्राअसुरहनितयासप्तशस्तवाश्वा ॥ भत्तयाम्यांपाठियेल्यायजनवलिजपामंत्रमुद्राविहीना ॥ वैसर्गींविंदुमात्राक्षरपदरहितावाक्यथुद्धादिहीना ॥ त्रैलोक्यत्राणशीलेअतिशयकरूणे० ”

(5)

प्र०

॥ ४ ॥

देविमातेक्षमस्व ” ॥ १ ॥ असी ही प्रार्थना करून मग अनुष्ठानांत वाचण्यांत, बोल-
 ण्यांत, चालण्यांत, किंवा कोण्याही प्रकारे, कांहीही नकळत चूक झाली असल्यास, तें
 सर्व क्षमा होण्यासाठी “ अज्ञानेविसरेभ्रांसान्यूनाधिकासिंकेलिया ॥ विपरीतासिंसा
 सर्वाक्षमस्वपरमेश्वरि ” ॥ २ ॥ हा श्लोक ह्याणून प्रार्थना करून क्षमा मागावी.—आणि
 पुस्तक वांधून ठेवावै. अशा रीतीने ही खेरे त्रिवर्णाहीं वाचावी—चतुर्थ वर्णास जपादिकाची
 कशाचीच गरज नाहीं—कवच, अर्गला, आणि काळक ह्या पहिले तीन आध्यायांचीही
 गरज नाहीं, त्यांणीं वाचू नये—त्यांणीं माकेडेय उवाच ह्या प्रथमाध्यायापासून इति १३
 अध्यायः येथपर्यंतच वाचावी कदाचित पुढले रहस्यनामक तीन अध्याय वाचल्यास
 चालतील ते कांहीं विघाड कुरणार नाहीत षण पहिले तीन कवच, अर्गला, आणि की-
 लक विघाडास ही कारण हात्तील. त्यांणी हे ह्याचे वरोऱ्याचे संस्कृत पुस्तक दान देऊन
 मग मराठी वाचावै—

कथेकरी, गोसावी, हरिदास, हांस कथेत देवीची चरित्रे ते लावीत नाहीत, तीं ला-
 वायास सांगीतल्यास कोणी आख्याने केलीं नाहीत ह्याणून ही सांगतात, त्यांस कथेत
 आणण्यास ही समश्लोकी उपयोगी होईल. कांहीं मूळ संस्कृत श्लोक, कांहीं हे सम-
 श्लोक, कांहीं मोरोपंताने केलेल्या आर्या, कांहीं कृष्ण याज्ञवल्क्य याणे केलेल्या ओव्या
 पुष्कळ वर्षामागें गणपत कृष्णाजी कडे छापून प्रसिद्ध झालेल्यांपैकीं, कांहीं रामभट्ट-
 नामक कवीने केलेल्या थोडेच वर्षामागें ह्या निर्णय सागर छापखान्यांतच छापलेल्या

व०

॥ ५ ॥

(5A.)

पैकीं, (हा फारच उत्तम झाल्या आहेत) कांहीं अमृतरायासारख्यांनीं केलेलीं पदे वे-
उन, त्यावरून कीर्तन केले असतां सामग्री नाहीं हा शब्दच नाहींसा होईल. आणि दे-
वीचे उत्सवांत तीचीं चरित्रे लावतां येतील.

पुस्तकाचा उपयोग कोणीं कसा करावा हें लिहिल्याकारणानें, त्रिविध जनांमध्ये कोणी
विकल्पीही निघतील तर त्यांणीं ते तसे विकल्प करण्याचे कारण नाहीं. मी आचार्य-
वही मिरवीत नाहीं, व सिद्धताही दाखवीत नाहीं. केल्या ग्रंथाचा उपयोग कोणी
कसा करावा हें दाखविणे भाग मात्र दाखविले आहे येवढेच.

जीचे हें माहात्म्य ती कुछुदेवता दया करून हाचा स्वीकार करीलच, हेंच खरे
आहे—

महाजन तर बालकाचे बोबडे बोलाचा लाडिगाळपणानें गौरव करीत असतातच, हा
त्यांचा स्वभावच होय. तर तेही स्वीकार करितील हांतही संशय नाहींच. पण त्यांचे
स्वभावाविरुद्ध मात्र एक विशेष विनती आहे तिकडे लक्ष देऊन जे कांहीं वास्तविक
असून ठळक दोष आढळतील, ते आच्छादून न ठेवतां, कोण्याही प्रकारे मला कळवावे
झाणजे पुनरावृत्तीचा योग आल्यास काढून टाकतां येतील, व ते तसे काढून टाकणेही अ-
वश्य होय, कारण हा मंत्रशास्त्रविषय होय, तो सदोष राहूं नये.

हा समश्लोकीचे श्लोक मूलाचे श्लोकांना मिळून आहेत किंवा नाहींत हें ताढून प-
हातां येऊन, ही पाठाचेही उपयोगी पडावी; पुस्तके वेगळीं करणें मनांत आल्यास वे-

(6)

३०

॥ ९ ॥

गर्णीही करितां यावं; अशा हेतूने एका पत्राचे दोन्हीं एषांवर नुसती संस्कृत व दुसरे पत्राचे दोन्हीं एषांवर नुसती मराठी अशा रितीने छापिली आहे.

कांहीं वर्षांमार्गे श्रीवल्लभसांप्रदायी गुरजराचे महाराज चिमणलालजी यांणी, मंत्र-शास्त्र संवयानें श्रीकाशीक्षेत्राहून वे. शा. सं. रा. रा. रमानाथ शास्त्री करकरे यांस १०० रुपये दरमहा करून आणिले होते, ते १२१४ वर्षे येथे राहून इसवी सन १८७४ सालीं परत काशीस गेले, त्यांचा व॒ भाज्ञा अतिशयत ^{स्त्रेह} जमून म्यां त्यांस गुरुसमच मानले असून, ते येथे असतां माझी बैठक रात्रंदिवस त्याज्ञकडेसच असे, त्यांस ही सम-श्लोकी करीत असतांनां, थोडी तयार झालेली दाखविली, तौ पाहून त्यांणीं पसंत करून पुरी कर ह्याणून उत्तेजन दिले, ती पुरी करून दाखविल्यावर पसंत करून, छापून प्रगट कर ह्याणूनही सांगितले.

ते सन १८८४ सालीं पुनः येत्कून एक दोन महिने येथे राहिले होते, तेवहांही, त्यांची भेट होतांच सप्तशती छापली कीं नाहीं ह्याणून विचारल्यावर नाहीं ह्याणून सांगतांच, हरप्रयत्नानें छापण्याची तजवीज कर ह्याणून सांगितले. त्यांचेच स्त्रेही आणि शिष्य वे. शा. सं. श्रीकृष्णशास्त्री ढोरे त्यांजकडे नेहेमी येणारे जाणोरे यांणीही, ही पाहिली होतीच, ही छापविण्याची तजवीज झाल्यावर काशीक्षेत्रस्थ वे. शा. सं. रा. रा. राजाराम शास्त्री बोडम कालेजांतील संस्कृत अध्यापक यांस आणि वे. शा. सं. रा. रा. बद्रीशंकर शास्त्री मैथिल यांसही दाखविली, त्यांणीही ही पसंत करून छापविण्याविषयी

३०

॥ ९ ॥

(6A)

अनुमोदने दिलीं. ही पहाण्याविषयीं हांगीं श्रम वेऊन स्वकीय मते दिल्याकारणाने त्यांचाही मी क्रणी आहें.

ही समश्लोकी छापून प्रसिद्ध होण्याविषयीं कुलाच्या आणि कुलदेवतेच्या अभिमानाने, रा. रा. आनंदराव भास्कर सुंदरजी स्मालकाज कोटीचे ढार्क, आणि रा. रा. हरिशंद्र शामराव मुंबई हायकोटीचे इंटरप्रिटर या उभयतांनी वरेच श्रम वेतले; आणि रा. रा. गणपतराव पांडुरंग, ओपियम इनस्पेक्टर, यांणी द्रव्याने मदत करून निर्णयसागर छापखान्यांत तजवीज लावून दिल्याने त्यांचाही मी अति क्रणी आहें.

हीं हांगीं नावे प्रगट करणी, त्यांचे मर्जीविरुद्ध होईल यांत संशय नाहीं. पण पुष्कळ वर्षे पडीत राहिलेला श्रव्य प्रसिद्धीस आणण्यास हे कारण झाले असतां माझ्याने त्यांचीं नावे प्रगट केल्याशिवाय राहवेना. हे जागून तेक्षमाच करितील.

हा मंत्रशास्त्रविषय होय. हा पुस्तकास शुद्धिपत्राची गरजच राहूं नये, असे लक्ष देऊन शुद्धच छापण्याची तजवीज ठेविली असतांही, शुद्धिपत्र झालेच आहे; तर वाचकांनी कृपाकरून त्या शुद्धिपत्राबरहुकूम आर्द्दीपत्रे शोधून मग वाचनांस आरंभ करावा. ब्राह्मणाकडून लिहवून, लेखी पुस्तकावरून वाचल्यास फल विशेष होईल.

आत्माराम वेंकटेशजी.

८)

३०

॥ ६ ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीमहाकाली, महालक्ष्मी, महासरस्वतीस्वरूपिणीश्रीमदाद्यामहालक्ष्मीत्रिगुणापरदेवता श्रीमज्जगदंविकादुर्गावाकुलदेवता श्रीचंडिकापादुकाभ्यांनमोनमोनमः ॥ नमस्तस्यैनमस्तस्यैनमस्तस्यैनमोनमः ॥

॥ सर्वमंगल नवरत्नमाला ॥

श्रीनाथादिगुरुत्रयागणपतीपीठत्रयामैरवा ॥ सिद्धौघावटुकत्रयापदयुगादूतिकमामंडला ॥ वीरांक्ष्यष्टचतुष्पूष्टिनवकावीरावलीपंचका ॥ श्रीमन्मालिमिन्त्रराजसहितावंदूरुमंडला ॥ १ ॥ हेतुतेजगतातेवींसंसारार्णवसेतुते ॥ प्रभुतेसर्वविद्यांच्यानमंगुरुमशंभुते ॥ १ ॥ नमंसद्गुरुशांतातेप्रत्यक्षाशिवरूपिया ॥ शिरस्थायोगपीठस्यामुक्तिकामाथसिद्धिदा ॥ १ ॥ श्री, विद्या, चितामणिच्यात्यागोपालदीक्षितामन्त्रियुगा ॥ श्रीचंडीसप्तशतीमनुनिष्ठ्यंकार्णदेशिकाशिरुगा ॥ १ ॥ करिंयत्प्रसादमांत्रेसप्तशतीहेधरींसमश्लोकी ॥ करुंहोउपयोगीहेधरुनीआशाबहूजनींलोकीं ॥ १ ॥ श्रीमन्महागणाध्यक्षाविद्वनाशापदातव ॥ करिताहेसमश्लोकीसप्तशतीनर्मींअव ॥ १ ॥ निर्विघ्नतेकरोनीयांउपयोगीजग्गपडे ॥ करींऐशाप्रसादामेलंबोदरपर्दींजडे ॥ १ ॥ नमुर्नीं, मातोश्रीते, सिद्धसरस्वतिकरावयास्फूर्ति ॥ वेउनिप्रसादजीचागातोंश्लोकेसमेचितत्कीर्ति ॥ १ ॥ श्रीवेंकटेश, लक्ष्मी, चंडी, श्री, वेंकटेश, भामाही ॥ नमितों कुलदेवांसह, जनक, जननि, द्या, शुभाशिषातुहर्णी ॥ १ ॥

॥ गुरुब्रह्म मंगलत्रय ॥

ध्यायामूर्तिगुरुची, पूजायापायतेचिहेउक्ति ॥ मंत्रजपायात्याणेकथिलेसद्वाक्यतेचिदेमुक्ति ॥ १ ॥

४०

॥ ६ ॥

(३८)

जोगुरुतोचिसदाशिवजोशिवतोगुरुअसाचिसिद्धांत ॥ नरजोविकल्पमार्नींगुरुतल्पगतोनसेचकीं
आंत ॥ २ ॥ गुरुआदिअनादीहोगुरुदैवतपरमहोतहेंसत्य ॥ गुरुसमनदुजाकोणीतस्माध्री
गुरुपदांनर्मी नित्य ॥ ३ ॥

॥ उपोद्धात ॥

श्रीसद्गुरुगोपालचितामणिश्रीपादुकाभ्यानमेनमः ॥ श्रीचंडिकाश्रीकुलदेवतायैनमः ॥ वंदू
निसद्गुरुपदांभयनाशनार्थ ॥ प्राप्त्यर्थेविषयशाजाणिमुलीकिकार्थ ॥ धर्मार्थकामअपवर्गहिअर्थच्या
री ॥ पौरुष्यजेइहपरैवहिसौख्यकारी ॥ १ ॥ चितामणासुतविनायकदीक्षिताचा ॥ सातारि
च्यानृपर्याहंगुरुजोशिसाचा ॥ गोपालदीक्षितसुपुत्रहिजोतयाचा ॥ सिद्धांतिज्योतिषिकुलीनमुलौ
किकाचा ॥ २ ॥ गोत्रीयवत्सभञ्जनीधरियेगदवी ॥ कालाख्यमैख्यहिजेकुलनित्यसेवी ॥ याज्ञीकवे
दविषिशास्त्रवसर्वज्ञानी ॥ त्यादृशिकापदिशिरालब्रोतमार्नी ॥ ३ ॥ सिद्धांकवर्णिकथित्यामनु
कर्णर्थी ॥ मालाहिमंत्रशतसप्तमधीमुसारी ॥ पार्यांतयाब्दवुर्नीशिरपुष्पआदी ॥ आर्चार्य
सिद्धपदवीसकलांहिवंदी ॥ ४ ॥ वंदूनियांसकलहीभगतींवरिष्ठ ॥ संगेचिगोत्रगुरुहीमुनितो
वसिष्ठ ॥ भावेसर्वेचिनमितोंपदभास्कराचे ॥ विद्यासमस्तनिधित्यादशाहीमहांचे ॥ ५ ॥ हे
रायभास्करपरंपरयागुरुतें ॥ होतातिपंचमगुरुअतिमान्यत्यांतें ॥ त्याणेकृताबरिविचारुनियां
चिटीका ॥ प्रख्यातगुप्तविसप्तशतीवरीकां ॥ ६ ॥ तैसीचशांतनविहीनृपशंतनूनें ॥ केलीमृ
गांककुरुवंशसुदीपकानें ॥ शोधूनियांउभयहीवरव्यामनानें ॥ तेवींचर्तींहिकुवमान्यवहृहिमानें
॥ ७ ॥ जाणूनभास्करिचमंत्रविभागशुद्ध ॥ पाठीततोचिवरिर्पूर्वजहीस्ववृद्ध ॥ अत्यादरेचिम

(४)

प्र०

॥ ७ ॥

गतोक्रमस्वीकरूनी ॥ शिष्यादिकांपदवितीस्वतयाभिमानीं ॥ ८ ॥ भाग्येमलातोमप्राप्तज्ञा
ला ॥ असोनितोचीअतिआदरीला ॥ त्याचिक्रमातेंअवलंबुनींयां ॥ करीतमीहीसममंत्रहेत्या
॥ ९ ॥ वर्णाश्रमेंजन्मनिजातदेहा ॥ नमूनियांतोअधिकारहाहा ॥ आचारहीनेअथवास्वकी
य ॥ ब्रह्मनजातीकुलशीलकाय ॥ १० ॥ व्यासोक्तग्रंथीद्विजयोग्यश्रेष्ठीं ॥ मोठाकरूनीअ
भिलाषपोटीं ॥ ताव्यामनेथोरपणाघरोनीं ॥ पदनकरितीस्वहितासिंहानी ॥ ११ ॥ संस्कार
हीकीनसतांस्ववाणी ॥ वाचूनियांसंस्कृतहिताणी ॥ करूनियांहीकंरितीस्वनाशा ॥ भंगूनियांते
मनिचीसदाशा ॥ १२ ॥ टाकावस्थाहोलघुहेअकर्म ॥ होउनज्ञेणमहतोअधर्म ॥ होतीजयापायिं
बहूअनर्थ ॥ कर्मामधेज्यानचक्रहिस्वार्थ ॥ १३ ॥ विवारितांसर्वहिहेप्रकार ॥ निवारणार्थीं
करूनीविचार ॥ धरीकर्हिंअतियोरकर्म ॥ पादांस्मरोर्निंगुरुहेज्जिवर्म ॥ १४ ॥ करीतसेसप्तश
तीसमेहें ॥ श्लोकेंचिमंत्रांविभजून्तप्राहें ॥ गुरुपदिष्टकमचीधगोनी ॥ दर्शीतजोभास्कररायजी
नी ॥ १५ ॥ विभागमंत्रांकरितांस्वतंत्र ॥ आहेतकेलेवहअर्धमंत्र ॥ वेऊनियांअर्धशिलोकमा
ना ॥ आलेजसेअर्थविलोकितानां ॥ १६ ॥ ह्याणनियाहकरण्यांतटीका ॥ सर्वत्रअर्ध्याखरूनी
शिलोका ॥ केलीअसेअर्धसमानश्लोके ॥ धोकानमंत्रावजयानटीके ॥ १७ ॥ पदोत्तरीतेंजन
च्यारिवर्णी ॥ लाभेतयांजेफलव्यासवर्णी ॥ वाधाहिशास्त्रीययमानहोतां ॥ वर्णाश्रमीयेफलमु
ख्यहाता ॥ १८ ॥ ऐसेअसेहेंगुरुच्यापदानीं ॥ प्रेरीयलेंअंतरितेंधरूनीं ॥ आरंभिलेहेपदते
करीती ॥ संपूर्णजाणेसदयेंसुप्रीति ॥ १९ ॥ ॥ मानेंजयातेधरितीलहातां ॥ नातेविकल्पीन
दिठीपहाती ॥ मातेनकांहींउभयांहिपक्षी ॥ मानापमानादिकमीनलक्षीं ॥ २० ॥ प्रेरीतजेंश्री

व०

॥ ७ ॥

(8A)

गुरुच्यापदांनीं ॥ अर्पनत्यांचीकरुनीसुखार्नीं ॥ स्वीकारतेचीकरितीलहीचा ॥ ऐसाअसेहाम
 निभावसाचा ॥ २१ ॥ वाणीवमायाअणिकामपूर्व ॥ चासंगिमुळासचतुर्थेएव ॥ विचेपदांतीं
 निधिवार्णपूर्ण ॥ होतोमहाहामनुहीचखूण ॥ २२ ॥ देवीतयाचीत्रिगुणीत्रिरूपी ॥ चंडीभ
 वानीभुवर्नीप्रतापी ॥ कालीवलक्ष्मीससरस्वतीह्या ॥ नावेमहापूर्वविनाशिदैत्यां ॥ २३ ॥ अ
 लक्ष्यलक्ष्यस्वरूपाचिसर्वां ॥ आद्यामहालक्ष्मिचजेअपूर्वा ॥ करीलआशाममतेचिपूर्ण ॥ देऊन
 सर्वांकलह्यानितूर्ण ॥ २४ ॥ मालेमहाह्यामनुसातशच ॥ ब्रह्मामुरारीहरहोतिसाचे ॥ क्रष्णव
 गायत्रिअणीउभेते ॥ उष्णीगनुप्रस्त्रयद्वंजेते ॥ २५ ॥ क्लालीमहापूर्वकतेविलक्ष्मी ॥ सरस्व
 तीहीसमहामुवर्मी ॥ त्रैदेवताह्याअसतीतिनीही ॥ त्रयीचरित्रीपृथणासिंपाहीं ॥ २६ ॥ नंदा
 वशाकंभरिआणिभीमा ॥ शक्तीतिवीह्याकरिपूर्णकामा ॥ रक्तासुदंताअतिआणिदुर्गा ॥ बीजे
 तिन्हींब्रामरसंगिर्हींगा ॥ २७ ॥ वन्हीववायुअणिसुर्यतत्वे ॥ नियोगयांचाकरुनीसुतत्वे ॥
 न्यासोनिअंगेपदतांहिलाही ॥ करोकपायाजगदीश्वरीही ॥ २८ ॥ क्रष्णशिरीछंदमुखांन्यसो
 नीं ॥ देवीहृदीशक्तिवियाहिदोन्हीं ॥ रत्नांसिदक्षाअणिवामपाहीं ॥ तत्वेहदातेन्यसुनींसदाही
 ॥ २९ ॥ नियोगतोहोकरसंपुटातें ॥ करोनकीजेवपुशुद्वंजेते ॥ एवींकरोनीशुचिर्तास्वअंगे ॥
 पदेतयारक्षितदेविअंगे ॥ ३० ॥ निघतीनउद्ग्रहिहेस्वतांचे ॥ शिरस्थहत्संस्थितदैवतांचे ॥
 शिरींहृदीराहुनियांस्वयेंची ॥ प्रेरूनियांहोवदतीस्वतांची ॥ ३१ ॥ भेदोनसेचीगुरुदैवतांत ॥
 एंसंकथीतोशिवपार्वतीतं ॥ वाक्येंअसांहींगुरुनामगीते ॥ पाहूनलावामगदोषमातें ॥ ३२ ॥
 गुरुचिशिवहोतशिवोगुरुहो ॥ वाक्यार्थगीतेंगुरुअसेहो ॥ तेवींतसेचीगुरुच्याचरित्रीं ॥

पहातयांवाचुनियांस्वतंत्रीं ॥ ३३ ॥ तस्मात्तर्योपेरितचीअसेहें ॥ उद्गारजाणूनमर्निअसेहे ॥
 मानाथवाऽमान्यहिहेकराहो ॥ मलाअसावाअभिमानकांहो ॥ ३४ ॥ मीफक्कजेपेरितबोलि
 लोहें ॥ जाणूनकीजेमजलाक्षमाहे ॥ कराक्षमावानचकींसहातें ॥ प्रार्थूनियांसोडितमीवहातें
 ॥ ३५ ॥ लागेलत्यांगंअडवूनव्यावें ॥ ओदूनियांहीस्वकरेचिन्यावें ॥ आणोनियांघरिपाहुनी
 यां ॥ पडेलकार्मीतरिठेविजेह्या ॥ ३६ ॥ केंतेअसेअर्पणम्यापदातें ॥ श्रीसदूरुपायधरूनचि
 तें ॥ तेंचिआहेंअतिर्माळुतार्थ ॥ नाहांमर्निभावदुजानअर्थ ॥ ३७ ॥ व्युत्पत्तिकाव्यादिकतें
 नसेची ॥ अम्यासमातेअणिशब्दचंची ॥ परीपित्याच्याअणिसदूरुच्या ॥ उपदेशलक्ष्येविवुधां
 जनांच्या ॥ ३८ ॥ सेवासुसंगेअवलोकिल्यानें ॥ वहूतत्रयांअतिआदरानें ॥ करूनतेवंश्रव
 णादिकातें ॥ तयांप्रसादेंचिससुखतीते ॥ ३९ ॥ सिद्धादिमाथारसेनरिघूनी ॥ लावीवदाया
 स्वगुणांसिगार्नी ॥ तथापिकांहीदिसतांउणेह्या ॥ ज्ञानीस्वराशीजानिजेचिज्यात्या ॥ ४० ॥
 ग्राहीगुणांचेकरूनीक्षमाच ॥ हंसाप्रसाणनिवडूनमाच ॥ प्राशूनिदुग्धागुणनामकातें ॥ त्यजि
 तीलदोषांजलवज्जडातें ॥ ४१ ॥ असतांचेसागुणत्यांस्वभावें ॥ करूनविनंतीतरिकायभावें ॥
 परीअसीहेपरिपाठिहोत ॥ जाणूनिवाणीविनवीतयांत ॥ ४२ ॥ सर्वज्ञतेहीकरितीलभंग ॥ कां
 होतरीतेपरिपाठिअंग ॥ करावयाहेलनबालकाचें ॥ पाहेनकोणिकाधिंहेचिसाचें ॥ ४३ ॥
 मानींवहुउपकारांपंतपरशुरामगोडबोल्याचे ॥ दावूळंदःशास्त्रामजलाहोतनवनीततात्याचें ॥ ४४ ॥
 अवलोकुनियांत्याचेनवनीतायचिलाढितीयेत्या ॥ वेमनछंदरचायापरिनाईश्वरगुणांविनाअन्यां २

(1°)

(n)

सं०
॥ १ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ अथश्रीदेव्याः कवचस्तोत्रं ॥ मार्कडेयउवाच ॥ यहुहंपरमंलोके
 सर्वरक्षाकरन्वृणां ॥ यन्नकस्यचिदाख्यातं न्मेब्रह्मिपितामह ॥ १ ॥ ब्रह्मोवाच ॥
 अस्तिगुह्यतमंविप्रसर्वभूतोपकारकं ॥ देव्यास्तुकवचं पुण्यं तच्छृणुष्वमहामुने ॥ २ ॥
 प्रथमंशैलपुत्रीतिद्वितीयं ब्रह्मचारिणी ॥ तृतीयं चंद्रधंटेतिकूप्मांडेतिचतुर्थकं ॥ ३ ॥ पं
 चमंस्कंदमातेतिषष्ठुंकात्यायनीतिच ॥ सप्तमंकालरात्रीतिमहागौरीतिचाष्टमं ॥ ४ ॥
 नवमंसिद्धिदामोक्तानवदुर्गाः प्रकीर्तिताः ॥ उक्तान्येतानिनामानिब्रह्मणैवमहात्म
 ना ॥ ५ ॥ अग्निनादद्वयमानस्तुशत्रुमध्येयगतोरणे ॥ विष्णुदुर्गमैवभयार्ताः शरणं गताः
 ॥ ६ ॥ नतेषां जायते किंचिद्भृगुभरणसंकटे ॥ नापदंतस्यपश्यामिशोकदुःखभयं नहि
 ॥ ७ ॥ यैस्तुभत्तयास्मृतान्नन्तेषांसिद्धिः प्रजायते ॥ प्रेतसंथातुचामुङ्डावाराहीभृष्णा
 सना ॥ ८ ॥ एंद्रीगजसमारुद्धावैष्णवीगरुद्धासना ॥ महैश्वरीवृष्णारुद्धाकौमारीशिखि
 वाहना ॥ ९ ॥ ब्राह्मीहंससमारुद्धासर्वाभरणभूषिता ॥ लक्ष्मीः पद्मासनादेवीपद्मह
 स्ताहरिप्रिया ॥ १० ॥ श्वेतरुपधरादेवीईश्वरीवृष्णवाहना ॥ इत्येतामातरः सर्वाः सर्वयो
 गसमन्विताः ॥ ११ ॥ नानाभरणशोभाद्व्यानानानारत्नोपशोभिताः ॥ दृश्यंते रथमारु
 ढादेव्यः कोपसमाकुलाः ॥ १२ ॥ शंखं चक्रं गदांशार्क्तहलं च मुसलायुधं ॥ खेटकं तोमरं
 चैव परशुं पाशमेवच ॥ १३ ॥ कुंतायुधं च खड्गं च शार्डायुधमनुचमं ॥ दैत्यानां देहनाशाय
 भक्तानामभयायच ॥ १४ ॥ धारयंत्यायुधानीत्यं देवानां च हिताय वै ॥ नमस्तेस्तुमहा
 रौद्रेमहाघोरपराक्रमे ॥ १५ ॥ महावलेमहोत्साहेमहाभयविनाशिनी ॥ त्राहिमां देवि

स०

॥ ६ ॥

(A1D)

॥ अथसमश्लोकी समराती प्रारंभ ॥

Project of the Rajawade Sanskruti Mandal, Dhule and the
Chhatrapati Shahuwantrao Pratishthan, Mumbai

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००९ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com